

De grootmeester van het detail

Als Adriaen Brouwer al bekendheid geniet, is het als schilder van zuipende boeren in duistere kroegen. Het allereerste overzicht van zijn oeuvre toont hoe verscheiden en virtuoos hij was.

ERIC RINCKHOUT,
OUDENAARDE

Met de tentoonstelling in het Museum van Oudenaarde is Adriaen Brouwer weer thuis. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat de schilder wel degelijk in Oudenaarde geboren werd, vermoedelijk omstreeks 1604. Een inleidende film geeft de bezoeker van de tentoonstelling 'Adriaen Brouwer. Meester van emoties' een beknopt overzicht van 's mans leven en werk.

Als zoon van een tapijtwever verhuisde Adriaen De Brauwere - zijn oorspronkelijke naam - met vader en moeder naar het Nederlandse Gouda. In Amsterdam en Haarlem werkte hij als schilder. In Haarlem was hij misschien een gezelschap van Frans Hals, ook een kind van Vlaamse ouders. Daarna trok Brouwer naar Antwerpen, waar hij in 1631 ingeschreven werd in het schildersgilde.

Vermoedelijk verkocht Brouwer goed, maar hij was een wispelturig man die erop los leefde en daardoor vaak financiële problemen kende.

Hij werd hoog ingeschat door zijn vakgenoten, onder wie Peter Paul Rubens, die maar liefst 17 schilderijen van Brouwer bezat. Vermoedelijk verkocht Brouwer dus goed, maar hij was een wispelturig man die erop los leefde en daardoor vaak financiële problemen kende. Aangezien hij heen en weer naar Haarlem reisde - de grens tussen de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden was niet zo absoluut als we denken - liep hij in Antwerpen in 'Hollandse kleren' rond en werd daarom door de Spaanse bezetter ingerekend en in de citadel gevangengezet. Niemand minder dan Rubens zou hem vrijgekocht hebben.

Brouwer werd amper 34. In 1638 werd zijn lichaam in een armengraf begraven. Alweer onder impuls van Rubens werd hij herbegraven in de Antwerpse Karmelietenkerk, die helaas onder het Franse bewind gesloopt werd.

Hoewel Brouwer niet oud werd, liet hij een indrukwekkend oeuvre na. Meestal schilderde hij op een klein formaat, vergelijkbaar met een A4'tje. In het Museum van Oudenaarde zijn 26 schilderijen en een tekening van Brouwer te zien, afkomstig uit binnen- en buitenlandse topcollecties. De tentoonstelling is een ware revelatie. Vergeet de Brouwer die alleen maar zuipende boeren, rokende zatlappen en hoerenlopers schilderde. Die zijn er natuurlijk, maar het is de verdienste van curator Katrien Lichtert dat ze een veel ruimer beeld laat zien. Brouwer als een allrounder met een virtuoze techniek én een schrandere observator met zin voor humor.

Aanvankelijk werd Brouwer 'de nieuwe Bruegel' genoemd. Pieter Bruegel de Oude was aan het begin van de 17de eeuw nog al-

'De rokers', waarin Brouwer (prominent vooraan) met collega-schilders in een herberg zit. © METROPOLITAN MUSEUM OF ART

tijd in zwang en er circuleerden talloze kopieën van zijn schilderijen. Brouwer vermengde de breugeliaanse boerentaferelen met de vrolijke gezelschappen die in het Noorden een nieuwigheid waren. Hij bevulde zijn drinkgelagen niet met chique burgers maar met personages uit de lagere klassen, die vertoefden in tavernen met lokale deernen. Dat sloeg in als een bom.

Mosselpot

Al snel vond de meester een eigen stijl. Hij focust op een beperkt aantal personages en beeldde hen uit met de nodige ironie en zin voor detail. Net als Bruegel was Brouwer een stadsmens, die 'het theater van het leven' observeerde - als buitenstaander maar met veel inlevingsvermogen.

De 'Luitspeler en zingende vrouw' (circa 1633) uit het Victoria en Albert Museum in Londen is een topwerk. Een doodgewone man speelt luit, hij kijkt ons aan met een grijns en een blik van verstandhouding. Achter hem zit een vrouw te zingen. Ze warmt zich aan een vuurpot en zit mosselen te eten. Brouwer schilderde dit werkje vol seksuele dubbelzinnigheid op klein formaat, met een vlugge penseeltrek en dunne verf. Tegelijk zijn er de meesterlijke details zoals de blik van de man, het stillevens op een plankje, en het rookpluimpje van de net gedoopte kaars.

Lichtert richt de blik van de toeschouwer ook op enkele innovaties. Zo introduceerde Brouwer de momentopname in de schilderkunst. Er is een schilderijtje waarin mannen op het punt staan elkaars kop in te slaan met een kruik.

Brouwer bevulde zijn drinkgelagen niet met chique burgers maar met personages uit de lagere klassen, die vertoefden in tavernen met lokale deernen.

De blikvanger is het schilderij 'De rokers' waarin Brouwer zelf in een herberg zit met collega-schilders. Het is zijn enige bekende zelfportret. Brouwer kijkt ons verschrikt aan, terwijl hij rookt en drinkt. Hij voelt zich betrap in een scène waarin doorgaans alleen mensen van laag allooi voorkomen. Een magistraal werk boordevol ironie, uit het Metropolitan Museum in New York.

Het Museum van Oudenaarde is niet de makkelijkste plek voor een tentoonstelling, maar het is wel dé plek waar Brouwer thuis hoort. In Oudenaarde gaat zijn werk moeiteloos de dialoog aan met zo'n 30 schilderijen van tijdgenoten als Rubens, Rembrandt, Hals en Teniers. Dat Brouwer een plek tussen die groten verdient, staat vast.

Ga kijken en zie hoe Brouwer een aarden kruik doet glanzen en met een minuscuul wit streepje een hemd en een kraag aangeeft.

'Adriaen Brouwer. Meester van emoties' loopt tot 16 december in MOU - Museum van Oudenaarde en de Vlaamse Ardennen. www.adriaenbrouwer.be

Bruegels 'De Dulle Griet' na anderhalf jaar opgeknapt

'De Dulle Griet' van Pieter Bruegel de Oude ziet er na een restauratie van anderhalf jaar in het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) weer zo goed als nieuw uit.

Voor de renovatie werd de hoogtechnologische macro-xrf-techniek gebruikt. Dat is een onderzoeksmethode die chemische elementen zoals koper, broom, calcium of lood in kaart brengt en de samenstelling van oorspronkelijke kleuren detecteert. Daardoor konden de onderlagen nauwgezet in kaart worden gebracht.

Het schilderij werd ook vergeleken met een ingekleurde tekening die een anonieme schilder kort na de creatie van het paneel maakte. De

De Dulle Griet. © KIK-IRPA

tekening geeft een goed beeld van de oorspronkelijke kleuren. Bruegel gebruikte veel meer blauw en groen dan op het schilderij was te zien. De restauratie heeft de oorspronkelijke kleuren in ere hersteld.

De onderzoekers ontdekten op het schilderij ook een datering: 1563. Tot nu was aangenomen dat het paneel uit 1561 dateerde.

'De Dulle Griet' is in het bezit van het Antwerpse Museum Mayer van den Bergh. Voor het daar weer naartoe gaat, maakt het een omweg langs Wenen. Het schilderij is een van de vele topstukken op de grote overzichtstentoonstelling van Bruegel in het Kunsthistorisches Museum. Die opent begin oktober.

Streamingplatform Uncut is 'Netflix van de betere cinema'

Filmliefhebbers die teleurgesteld zijn in het aanbod op Netflix kunnen vanaf nu arthousefilms en Belgische films streamen op het platform Uncut. Het 'Netflix van de betere cinema', dat gisteren werd gelanceerd, telt zo'n 1.000 films die mensen kunnen streamen voor 7,99 euro per maand. Twee op de drie titels zijn Europees, ongeveer 15 procent Belgisch. Lars Von Trier en Michael Haneke staan erop, maar ook Michael Roskam, Pieter Van Hees, Nicolas Winding Refn en zelfs Woody Allen.

Uncut is ontstaan uit het VOD-platform UniversCiné, dat al sinds

2009 kwaliteitsfilms verkoopt en verhuurt. Dat platform is nooit erg succesvol geweest door zijn betaalformule en internetpiraterij, vandaar de overschakeling naar een abonnementsformule à la Netflix. De initiatiefnemers, een 40-tal onafhankelijke Belgische producenten en distributeurs, maken zich sterk dat ze een aanvulling kunnen zijn op de Amerikaanse streamer. Netflix heeft een zwak filmaanbod.

Uncut krijgt geld van Europa om het platform uit te bouwen en te promoten. In 2020 hoopt het de kaap van 50.000 abonnees te ronden. **TP** www.uncut.be